

גילוי נאות - התנועה להגנת ציבור המשקיעים (ע"ר)

19 ביוני 2022

לכבוד
עו"ד שרה קנדלר,
מנהלת מחלקת תאגידים
רשות ניירות ערך

העתק: המחלקה הכלכלית

באמצעות דוא"ל

ג.א.נ.

הנידון: הצורך בתיקון ליקויים ב"החלטת אכיפה חשבונאית 21-1" לאור חוסרים מתמשכים בגילוי כמותי אודות סיכוני אשראי בקרב חברות אשראי חוץ בנקאי (מקרה בוחר: קבוצת פנינסולה)

1. רקע: אי ציות מערכתי לדרישות גילוי כמותיות ב-IFRS7, מושא "החלטת אכיפה חשבונאית 21-1"

1.1 תת-גילוי אודות חשיפה לסיכון אשראי בדוחות רבעוניים

במרץ 2021, פרסמה רשות ניירות ערך את "החלטת אכיפה חשבונאית 21-1" (להלן: "ההחלטה"), הממוקדת, בין השאר:

- בדרישות גילוי כמותיות בתקן דיווח כספי בינלאומי 7 (להלן: "התקן" או "IFRS7"), לרבות אלה המפורטות בסעיפים 35ג, ב8ט ו-35ח בתקן¹.
- ובגילוי כמותי אודות חשיפה לסיכון אשראי שראוי לתת בדוחות רבעוניים.

בעקבות ההחלטה החלו מספר חברות אשראי חוץ בנקאי לתת גילוי כמותי בדוחות רבעוניים אודות:

- יתרת חובות שחלה עליה משמעותית בסיכון האשראי שלהם (בחתך של חובות פגומים וחובות שאינם פגומים), כנדרש בסעיף 35ג ב-IFRS7; ו/או
- יתרת חובות בפיגור, בחתך מדרגות פיגור.

כך למשל, מלרן, שלא נתנה גילוי ליתרות חובות בפיגור בדוחות רבעוניים בשנת 2020, החלה לתת את הגילוי הבא בדוח הרבעון הראשון 2021 (והמשיכה לתת אותו בכל דוח רבעוני):

סה"כ	לקוחות שמועד פרעונם עבר והפיגור בגבייתם הינו					לקוחות שטרם הגיע מועד פרעונם (ללא פיגור בגבייה)
	מעל 181 יום	121-180 יום אלפי ש"ח	61-120 יום	31-60 יום	עד 30 יום	
	ליום 31 במרץ, 2021					
	בלתי מבוקר					
389,967	7,119	698	1,074	491	1,613	378,972
3,612	1,814	2	5	15	93	1,683

ירתת לקוחות לפני הפרשה לחובות מסופקים

ירתת הפרשה לחובות מסופקים

וכך למשל, בול מסחר, בדוחות הרבעון השני והשלישי של 2021, נתנה גילוי, בין השאר, ליתרת הברוטו של חובות שסיכון האשראי שלהם עלה משמעותית מאז שנוצרו (אך אין הם חובות פגומים) וליתרת ההפרשה בגינה, כנדרש בסעיפים 35ג ו-35ח בתקן:

סה"כ	שלב 3 - חובות פגומים	שלב 2 - סיכון האשראי עלה באופן משמעותי אך אין חובות פגומים	שלב 1 - לא עלה סיכון האשראי או בעל סיכון נמוך
2021			
בלתי מבוקר			
אלפי ש"ח			
118,699	13,960	1,069	103,670
720	88	6	626

סה"כ ערך לקוחות ברוטו
 יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 30 ביוני

אל מול החברות אשר שדרגו ב-2021 את הגילוי הכמותי הרבעוני אודות חשיפה לסיכון אשראי, לא מעט חברות אשראי חוץ בנקאי אחרות, כגון אורשי, שוהם, אסאר אקורד ופנינסולה, המשיכו לפרסם, על אף ההחלטה, דוחות רבעוניים, אשר:

- **לא ניתן** בהם גילוי כמותי אודות יתרות חובות בפיגור;
- **ולא ניתן** בהם גילוי כמותי לפי סעיף 35ג אודות יתרת חובות שסיכון האשראי שלהם עלה באופן משמעותי (אך הם אינם חובות פגומים).

לא זו אף זאת, מספר חברות, כגון אורשי ופנינסולה, גייסו הון מהציבור בינואר-פברואר 2022 על בסיס תשקיף מדף המפנה לדוחות רבעון שלישי, שני וראשון של שנת 2021, **שלא ניתן** בהם גילוי כמותי אודות חובות בפיגור ואף **לא ניתן** בהם הגילוי הכמותי הנדרש בסעיף 35ג אודות חשיפה לסיכון אשראי.

בנקים הנסחרים בישראל, בנקים הנסחרים מעבר לים, חברות אשראי חוץ בנקאי הנסחרות בלונדון, קנדה ואוסטרליה, וכאמור גם מספר חברות אשראי חוץ בנקאי הנסחרות בתל אביב – כולן נותנות גילוי כמותי לחובות בפיגור בדוחות ביניים. זוהי אמת טריוויאלית כי מידע אודות חובות בפיגור ליום 31.12.2020 אינו רלבנטי להבנת מצב העסקים ביום 30.9.21 של חברה שעיסוקה העמדת הלוואות ואחזקתן עד למועד פרעון.

על כן, אם:

- על אף שמידע עדכני כאמור לדוח הביניים האחרון נחשב למידע חשוב למשקיע סביר ששוקל קנייה של ניירות ערך המונפקים על ידי בנק מסחרי או על ידי חברת אשראי חוץ בנקאי הנסחרת מעבר לים;
- ועל אף האמור בהחלטת האכיפה שלה ממרץ 2021 אודות דוחות רבעוניים אשר בהם "לא ניתן כל גילוי, כמותי או איכותי, לחשיפה לסיכון האשראי",

רשות ניירות ערך סבורה לפתע כי מידע כמותי עדכני, למועד דוח הביניים האחרון, אודות חשיפה לסיכון אשראי אינו מידע משמעותי להבנת השינויים במצב הכספי של חברת אשראי חוץ בנקאי הנסחרת בתל אביב ואינו מידע חשוב למשקיע סביר השוקל קניית ניירות ערך שלה, שומה עליה לנמק זאת כלכלית, בנייר עמדה של המחלקה הכלכלית.

1.2 אי ציות מערכתי לדרישות הגילוי בסעיף 35 בתקן אודות חשיפה לסיכון אשראי ולדרישות הגילוי בסעיף 35 אודות רכיבי ההפרשה להפסדי אשראי

לדעתנו, קיים מתאם מסוים בין חברות שלא שדרגו את הגילוי הכמותי אודות חשיפה לסיכון אשראי בדוחות הרבעוניים שפורסמו לאחר ההחלטה לבין חברות שבדוחות השנתיים שלהן, לרבות דוח שנת 2021, לא נתנו גילוי מלא למידע כמותי אודות חשיפה לסיכון אשראי בהתאם לסעיף 35 בתקן ואף לא לרכיבי יתרת ההפרשה בהתאם לסעיף 35 (שני הסעיפים מודגשים בהחלטה). יתכן, על כן, כי אדישותם של חברות מסוימות לאמור בהחלטה נובעת מפגמים באופן שבו מתייחסת ההחלטה לסעיפים אלה ב-IFRS7. על פגמים לכאוריים אלה נעמוד בהמשך מכתב זה.

את הצורך בעדכון ובחידוד ההחלטה בחרנו להדגים באמצעות הדוחות הכספיים של פנינסולה, אשר היבטים חשובים במדיניות הגילוי בהם, מאז שנת 2018, אינם עולים בקנה אחד עם מודל הגילוי של IFRS7, ועל אף זאת אומצו במהלך השנים על ידי חברות אשראי חוץ בנקאי אחרות הנסחרות בתל אביב.

2. מקרה בוחן - מדיניות הגילוי בדוחות פנינסולה

עובר לדוח הרבעון השני לשנת 2022, פנינסולה מעולם **לא נתנה** גילוי מלא בדוח תקופתי (שנתי או רבעוני) ליתרת חובות שסיכון האשראי שלהם עלה משמעותית מאז שנצורו, אך הם אינם חובות פגומים עקב סיכון אשראי. יתרת חובות זו מכונה יתרת חובות ב"שלב 2" (כפי שניתן לראות בתמונה לעיל מדוחות בול מסחר). מתן גילוי ליתרת הברוטו של חובות "שלב 2" נדרש בסעיף 35(ב)(i) בתקן ומתן גילוי להפרשה בגינה נדרש בסעיף 35.

בשלושת הדוחות הרבעוניים בשנת 2021 שפרסמה לאחר ההחלטה, פנינסולה גם **לא נתנה** גילוי כמותי ליתרת חובות בפיאור, כפי שנתנו מספר חברות אשראי חוץ בנקאי אחרות (ראו דוגמה בתמונה לעיל מדוח רבעוני של מלרן). פנינסולה נותנת גילוי כמותי ליתרות חובות בפיאור אך ורק בדוחות שנתיים.

בדוחות רבעוניים של פנינסולה, הפרמטר היחידי שעשוי, תיאורטית, לתת לקורא הדוחות אינדיקציה לשינויים בחשיפה לסיכון אשראי הינו פרמטר, אשר אינו מוגדר ב-IFRS9 וגילוי אינו מבוקש ב-IFRS7: "אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית"².

אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית		אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית		פנינסולה אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית	
30 בספטמבר 2021	30 ביוני 2021	30 בספטמבר 2021	30 ביוני 2021	31 במרץ 2021	31 במרץ 2021
ערך בספרים ברוטו 58,634	ערך בספרים ברוטו 65,630	ערך בספרים ברוטו 65,630	ערך בספרים ברוטו 65,630	ערך בספרים ברוטו 67,460	ערך בספרים ברוטו 67,460
סך הפרשה להפסד 20,411	סך הפרשה להפסד 20,677	סך הפרשה להפסד 20,677	סך הפרשה להפסד 20,677	סך הפרשה להפסד 19,078	סך הפרשה להפסד 19,078

כפי שמיד נראה, פרמטר "מומצא" זה **לא נתן** לקוראי הדוחות הרבעוניים של פנינסולה אינדיקציה לגידול משמעותי בשיעור יתרות חובות בפיאור עמוק, אשר סביר כי התרחש בתשעת החודשים הראשונים של 2021.

2.1 דוח הרבעון השלישי לשנת 2021 לא נתן, לדעתנו, אינדיקציה לגידול ביתרת חובות בפיגור עמוק, שהתרחש כנראה בתשעת החודשים הראשונים של השנה

מדוח שנת 2021 למדו קוראי הדוחות של פנינוסלה כי שיעור יתרת חובות בפיגור עמוק, מתוך היתרה ברוטו של תיק האשראי, עלה משמעותית במהלך 2021, הרבה מעבר לשיעור הגידול בפרמטר "אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית":

	שינוי	31.12.21	31.12.20	
אלפי ש"ח				
	48.8%	1,395,897	938,207	יתרת אשראי ברוטו
פי 3.2	221.3%	35,764	11,130	חובות בפיגור מעל 365 יום
פי 3.3	231.9%	54,397	16,389	חובות בפיגור מעל 180 יום
פי 2.5	149.3%	57,499	23,066	חובות בפיגור מעל 120 יום
פי 2.3	132.3%	58,668	25,257	חובות בפיגור מעל 90 יום
	22.3%	63,624	52,002	"אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית"

מכיוון שיתרת חובות בפיגור של 90 יום ומעלה ביום 30.9.2021 כוללת מטבע הדברים חובות בפיגור של 180 ומעלה ביום 31.12.2021 (ובנוסף להם היא גם כוללת חובות שנמחקו ברבעון הרביעי, כמו גם חובות שנפרעו ברבעון הרביעי מתוך חובות שהיו בפיגור של 90 בתחילתו), הרי שאומדן (חסר) סביר ליתרת חובות בפיגור של 90 יום ומעלה ביום 30.9.2021 הוא יתרת חובות בפיגור של 180 יום ביום 31.12.2021:

	שינוי	30.9.21	31.12.20	
אלפי ש"ח				
	13.5%	1,065,029	938,207	יתרת אשראי ברוטו
	כ-114%	כ-54,000	25,257	חובות בפיגור מעל 90 יום
		כ-5.1%	2.7%	כ-% מהיתרה ברוטו
	12.8%	58,634	52,002	"אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית"
		5.5%	5.5%	כ-% מהיתרה ברוטו

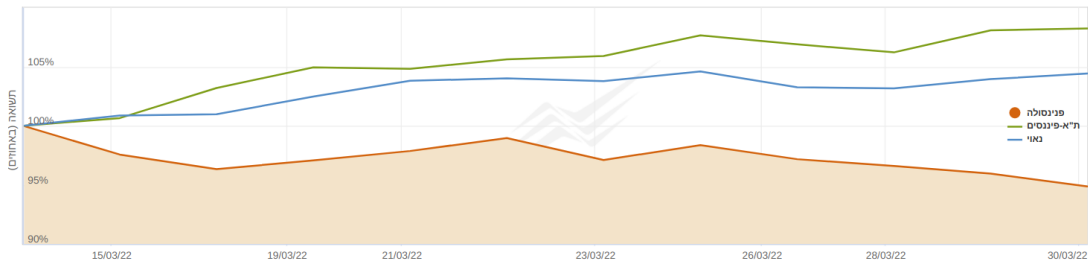
הנתונים לעיל מראים כי ההתפתחויות ביתרת "אשראי לקוחות בגינם נעשתה הפרשה ספציפית" בתשעת החודשים הראשונים של שנת 2021 (גידול של כ-13%), לא נתנו לקוראי הדוחות אינדיקציה לגידול החד ביתרת החובות בפיגור עמוק של מעל 90 יום (כ-115%), אשר סביר כי התרחש באותה תקופה של תשעה חודשים.³

בהתאם, גם היציבות בשיעור החובות שבגינם בוצעה הפרשה ספציפית (השיעור ביום 30.9.21 שווה לשיעור ביום 31.12.20) לא נתנה אינדיקציה לזינוק בשיעור החובות בפיגור של 90 יום, אשר סביר כי התרחש באותה תקופה של תשעה חודשים.

לדעתנו, אין להוציא מכלל אפשרות כי הירידה בשער מניית פנינסולה בעקבות פרסום דוח שנת 2021 (ביום 15.3.2022) קשורה לכאורה ל"חדשות הרעות" שנכללו בו אודות גידול משמעותי ביתרות חובות בפיגור עמוק במהלך 2021:

14/03/2022 - 30/03/2022

גרף תשוואה באחוזים

2.2 מדוחות פנינסולה עולה פרשנות לא סבירה לסעיף 35 ב-IFRS7, בקשר עם דרישתו למתן גילוי מלא ל-STAGING של יתרת החובות ברוטו

כידוע, IFRS 9 מגדיר שלושה שלבים בחיי הלוואה, שהועמדה או נרכשה כשהיא אינה פגומה. כך למשל, מתוארים השלבים בדוחות Metro Bank הבריטית (בעמודה שכותרתה: 4: Description):

Stage	Description	ECL recognised
Stage 1	Financial assets that have had no significant increase in credit risk since initial recognition or that have low credit risk (high quality investment securities only) at the reporting date.	12-month expected credit losses Total losses expected on defaults which may occur within the next 12 months. Losses are adjusted for probability-weighted macroeconomic scenarios.
Stage 2	Financial assets that have had a significant increase in credit risk since initial recognition but that do not have objective evidence of impairment.	Lifetime expected credit losses Losses expected on defaults which may occur at any point in a loan's lifetime. Losses are adjusted for probability-weighted macroeconomic scenarios.
Stage 3	Financial assets that are credit impaired at the reporting date. A financial asset is credit impaired when it has met the definition of default. We define default to have occurred when a loan is greater than 90 days past due (non-performing loan) or where the borrower is considered unlikely to pay.	Lifetime expected credit losses Losses expected on defaults which may occur at any point in a loan's lifetime. Losses are adjusted for probability-weighted macroeconomic scenarios. Interest income is calculated on the carrying amount of the loan net of credit allowance.

IFRS7, בתת סעיף (ב)(i) של סעיף 35ג, דורש, ברחל בתך הקטנה, מתן גילוי ליתרת חובות המסווגים ל-Stage 2:

חשיפה לסיכון אשראי

35ג. כדי לאפשר למשתמשים בדוחות הכספיים להעריך את החשיפה לסיכון אשראי של ישות ולהבין את ריכוזי סיכון האשראי המשמעותיים שלה, ישות תיתן גילוי, לפי רמות דירוג סיכון אשראי, לערך בספרים ברוטו של נכסים פיננסיים ולחשיפה לסיכון אשראי של מחויבות למתן הלוואות ושל חוזי ערבות פיננסית. מידע זה יסופק בנפרד עבור מכשירים פיננסיים:

(א) שלגביהם ההפרשה להפסד נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים בתקופת 12 חודש;

(ב) שלגביהם ההפרשה להפסד נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים לאורך כל חיי המכשיר ושהם:

(i) מכשירים פיננסיים שלגביהם סיכון האשראי עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה אך הם אינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי;

(ii) נכסים פיננסיים שהם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי במועד הדיווח (אך הם אינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי, שנרכשו או שנוצרו); וכן ...

מהדוחות השנתיים שלה, החל מדוח 2017 (בביאור המתאר את השפעת אימוץ IFRS 9 ב-1.1.2018)⁵ ועד הדוח השנתי האחרון⁶ לשנת 2021, עולה כי פנינסולה מחזיקה בעמדה כי דרישת הגילוי בתת סעיף (ב)(i) של סעיף 35ג אינה חלה על אשראי המסווג לרכוש השוטף, כלומר אינה חלה על חובות שמועד פרעונם חל בתוך שנה מיום המאזן.

כך, בדוח 2021, פנינסולה נותנת גילוי פוזיטיבי ליתרת חובות Stage 2 אך ורק עבור קבוצת חובות ג' וקבוצת חובות ד' (קבוצה ג' היא אשראי מגובה בביטחונות קשיחים וקבוצה ד' היא אשראי ליהלומנים):

"במהלך התקופות המוצגות [2021, 2020 ו-2019] לא זוהו לקוחות בגין [] חלה הדרדרות משמעותית באיכות האשראי בלקוחות מקבוצה ג' וקבוצה ד'"

לגבי שתי קבוצות אלה, ורק אלה, כותבת פנינסולה: "אשראי ללקוחות לזמן ארוך מאפיין בעיקר לקוחות בקבוצות ג' ו-ד'".

ביחס לקבוצת חובות א' (הלוואות ללא בטחונות קשיחים) וביחס לקבוצת חובות ב', ניכוי ממסרים, המהווה את מרבית תיק האשראי, פנינסולה לא נותנת גילוי ליתרת חובות בגינם חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי. וזאת, לשיטתה הלכאורית:

"מאחר ורוב הנכסים הפיננסיים של לקוחות מקבוצות א' ו-ב' הינם אשראי ללקוחות שמועד פירעונם הינו במהלך 12 החודשים הקרובים..."

כמשתמע מהטקסטים לעיל ומטקסטים אחרים בדוחות פנינסולה², פנינסולה מפרשת לכאורה את סעיף 35ג כאילו הוא דורש מתן גילוי ליתרות Stage 2 אך ורק בגין אשראי לזמן ארוך. פרשנות זו נסמכת, כך אנו מבינים, על שתי טענות:

- אין צורך לתת גילוי ליתרת שלב 2 בקרב החובות השוטפים, כי, על פי IFRS9, מדידת הפרשה בגין חוב שמועד פירעונו בתוך 12 חודשים מיום המאזן אינה מושפעת מהידרדרות משמעותית בסיכון האשראי.
- לשון סעיף 35ג ב-IFRS7 עקבית עם הטענה הראשונה.

הטענה הלשונית היא כי חוב שמועד פירעונו במהלך 12 החודשים לאחר יום המאזן משתייך תמיד לקטגוריה (א) בסעיף 35ג משום שבגין חוב כנ"ל, ההפרשה ממילא תמיד "נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים בתקופת 12 חודש", וזאת ללא קשר לשינויים בסיכון האשראי שחלו בו.

הטענה הלשונית הזו נופלת משתי סיבות:

- מבחינה מילולית חוב שמועד פירעונו הינו במהלך 12 החודשים הקרובים ושחלה עלייה משמעותית בסיכון האשראי שלו משתייך גם לקטגוריה (ב)(i) של סעיף 35ג. לכן, מתן גילוי ליתרת כלל החובות (שוטפים ולא שוטפים) שחלה בהם עלייה משמעותית בסיכון האשראי **נדרש מפורשות בסעיף 35ג (ב)(i)**.

- כאמור בסעיף 5.5.5 ב-IFRS9, הביטוי "מכשירים פיננסיים שלגביהם ההפרשה להפסד נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים בתקופת 12 חודש", שסעיף 35ג(א) עושה בו שימוש, הינו ביטוי נרדף לביטוי "מכשירים פיננסיים שסיכון האשראי שלהם לא עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה".

ניתן לראות את הזהות בין אוכלוסיית החובות שאליהם מתייחס סעיף 35ג(א) ב-IFRS7 לבין אוכלוסיית החובות שסיכון האשראי שלהם לא עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה" בדוחות Bank Metro. בתמונה לעיל, בנק מטרו הגדיר חובות "שלב 1" וחובות "שלב 2" בלי קשר למועדי פירעון, ובגילוי הבא, בהתאם לסעיף 8ב8 ב-IFRS 7 (שאליו מתייחסת ההחלטה בהערת שוליים 9), המונח חובות Stage 1 (חובות שסיכון האשראי שלהם לא עלה משמעותית מאז שהועמדו) והמונח twelve-month ECL הם ביטויים נרדפים:

Commercial lending (excluding asset and invoice finance)			
31 December 2020			
Credit risk exposures	Stage 1	Stage 2	Stage 3
£'million	12-month ECL	Lifetime ECL	Lifetime ECL
Up to date	3,843	863	96
1 to 29 days past due	-	21	2
30 to 89 days past due	-	22	11
90+ days past due	-	-	16
Gross carrying amount	3,843	906	125

METRO BANK PLC ANNUAL REPORT AND ACCOUNTS 2020 | 219

מכיוון שבהגדרת "שלב 1" ו-"שלב 2", בנק מטרו לא ערך אבחנה בין חובות שוטפים וחובות לא שוטפים, ברור שבגילוי לעיל, חובות שוטפים שחלה עלייה משמעותית בסיכון שלהם מאז שנוצרו משתייכים ל"שלב 2", בעוד שחובות שוטפים שלא חלה עלייה משמעותית בסיכון שלהם מאז שנוצרו משתייכים ל"שלב 1".

2.2.1 אודות הפרשנות הנכונה לסעיף 35 י ניתן ללמוד מפרסומי רגולטור בריטי

חלוקת תיק האשראי לשלושת השלבים בהתאם לסעיף 35, המכונה בספרות STAGING, אינה תלויה באופן מדידת ההפרשה. כך למשל, ה-STAGING אינו תלוי בבטוחות שכמובן משפיעות על מדידת ההפרשה. ה- STAGING (של כל תיק האשראי; שוטף ולא שוטף כאחד) הוא מושג ראשוני שעל גביו בנויה מתודולוגיית מדידת ההפרשה. כך עולה גם מתוך [מסמך המלצות גילוי](#) של taskforce מטעם של רגולטורים בריטיים, [9](#) לרבות FRC:

"IFRS 9 requires new policies and methodologies to be developed to measure ECL. This includes the use of new and existing terminology, definitions and data points which banks should explain in their reporting. Examples include **categoryisation of instruments into 3 'stages' according to credit risk and performance (referred to as 'staging')**, and the definition of 'default' and 'credit-impaired' (sometimes referred to as 'stage 3'). Understanding how such terms have been defined and applied by each bank can help users identify differences in the factors used in the calculation of ECL allowances (both across banks and over time) and so aid comparability."

כך, Metro Bank מספר כי **ראשית** הוא מחלק את התיק לשלושת השלבים לפי עוצמת הסיכון להפסד אשראי: הסיכון עולה משלב 1 לשלב 2 ומשלב 2 לשלב 3. בהינתן החלוקה של כלל התיק לשלוש הקטגוריות הנ"ל, הבנק מודד את ההפרשה לפי 12 חודשים עבור חובות בשלב 1 ולפי משך החיים המלא עבור חובות בשלבים 2 ו-3:

Early Warning and Non-performing loans
In line with IFRS 9, we allocate all loans into Stages 1, 2 and 3 to reflect likelihood of loss.

- Stage 1 includes those loans where the credit risk has not increased significantly since the loan was originally agreed.
- Stage 2 includes those loans where the credit risk has increased significantly, but which are not impaired.
- Stage 3 includes loans which are non-performing.

METRO BANK PLC ANNUAL REPORT AND ACCOUNTS 2020 | 35

The risk of loss increases through these stages. Under IFRS 9, the potential for a loan to default is calculated on a 12-month horizon at Stage 1, and a lifetime horizon at Stages 2 and 3.

כך שבניגוד לטענות העולות מדוחות פנינסולה, לעובדה כי אופק מדידת ההפרשה בגין חוב "שמועד פירעונו הינו במהלך 12 החודשים הקרובים" אינו מושפע מהשלב בו הוא נמצא **אין דבר וחצי דבר עם** דרישת סעיף 35 י לתת גילוי ליתרת האשראי (שוטף ולא שוטף כאחד) הנמצא בשלב 2.

נציין כי סקרנו דוחות כספיים של חברות אשראי חוץ בנקאי הנסחרות בלונדון, אוסטרליה וקנדה ולא מצאנו בהם שמץ של טענות משתמעות הדומות לאלה של פנינסולה. [10](#) סקרנו גם דוחות של בנקים נסחרים מעבר לים שדוחותיהם ערוכים בהתאם ל-IFRS ואף בהם לא מצאנו הד לטענות אלה.

בחרנו להביא במכתב זה קטעים מדוחות Metro Bank משום שדוחותיו מבוקרים על ידי PwC לונדון ודוחות פנינסולה על ידי PwC תל אביב.

2.2.2 הפרשנות הלכאורית של פנינסולה לסעיף 35 י עולה בקנה אחד עם אי מתן גילוי בדוחות רבעוניים לגידול משמעותי בחובות בפיגור

כידוע, לפי חזקות הקבועות IFRS 9 (הניתנות להפרכה) חוב בפיגור מעל 30 יום הינו חוב שסיכון האשראי שלו עלה משמעותית וחוב בפיגור מעל 90 יום הינו חוב בכשל. פנינסולה, כחברות רבות אחרות, לא מפריכה את החזקות האלה.

על כן, הפרקטיקה המוצהרת של פנינסולה לתת את הגילוי הנדרש בתת סעיף ב(1) של סעיף 35 י **רק עבור** חובות שיש להם חלויות לא שוטפות עולה כדי טענה אבסורדית כי מידע אודות חובות בפיגור של 31-90 יום הינו מידע חשוב למשקיע סביר אם ורק אם יש להם חלויות לא שוטפות.

להמחשה, הניחו כי ביום 30.1.21 חברה העמידה שתי הלוואות. הלוואה אחת היא לשלושה חודשים ואמורה להיפרע בתשלום יחיד של 30,000 ש"ח ביום 30.4.21. ההלוואה השניה אמורה להיפרע בחמישה תשלומים שווים של 6,500 ש"ח כל אחד, הראשון ב-30.4.21 והאחרון ב-31.8.22. ביום 30.6.21, ההלוואה הראשונה מצויה בפיגור של 60 יום וכך גם ההלוואה השנייה, ביחס לתשלום ראשון. הטענה העולה מפרקטיקת הדיווח של פנינסולה היא כי העלייה המשמעותית בסיכון האשראי שחל בהלוואה השנייה הוא מידע חשוב למשקיע סביר ואילו העלייה המשמעותית בסיכון האשראי שחל בהלוואה הראשונה אינו מידע חשוב למשקיע סביר.

מההצהרה הפוזיטיבית לעיל של פנינסולה כי במהלך שלוש השנים האחרונות היא לא זיהתה חובות בקבוצות ג' ו-ד' שבהם חלה הידרדרות משמעותית באיכות האשראי נובע כי הרוב המכריע של כ-59 מיליון ש"ח חובות בפיגור מעל 90 יום בסוף 2021 (שלפי ההגדרות של פנינסולה וחזקת IFRS9 הם חובות בכשל אשראי) נמצאים בקבוצות א' ו-ב', שבגינם – כמדיניות – פנינסולה אינה מדווחת על הידרדרות בסיכון האשראי, כנדרש בסעיף 35ג.

על כן, מכיוון שקיים מתאם בין STAGING של תיק האשראי לבין AGING של תיק האשראי, הטענה העולה מדוחות פנינסולה כי עבור חובות בקבוצות א' ו-ב', שחלה בהם הידרדרות משמעותית בסיכון האשראי, אין צורך לתת גילוי לפי סעיף 35ג בדוח שנתי שקולה לטענה כי אין סיבה לתת גילוי בדוחות רבעוניים אודות חובות בפיגור מעל 30 יום, רק משום "שרוב הנכסים הפיננסיים של לקוחות מקבוצות א' ו-ב' הינם אשראי ללקוחות שמועד פירעונו הינו במהלך 12 החודשים הקרובים".

3. פגמים שנפלו בניסוח "החלטת אכיפה 1-21" והצורך בתיקון

3.1 פגמים בהתייחסות לסעיף 35

סעיף 35 דורש גילוי מפולח לתנועה בחשבון ההפרשה, כאשר הפילוח העיקרי הנדרש הוא פילוח לפי שלושת השלבים (המתוארים, כאמור, גם בסעיף 35ג):

35ג	35ח
מידע זה יסופק בנפרד עבור מכשירים פיננסיים:	הצגה בנפרד של השינויים במהלך התקופה עבור:
(א) שלגביהם ההפרשה להפסד נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים בתקופת 12 חודש;	(א) ההפרשה להפסד שנמדדה בסכום השווה להפסדי האשראי החזויים בתקופת 12 חודש;
(ב) שלגביהם ההפרשה להפסד נמדדת בסכום השווה להפסדי אשראי חזויים לאורך כל חיי המכשיר ושהם:	(ב) ההפרשה להפסד שנמדדה בסכום השווה להפסדי האשראי החזויים לאורך כל חיי המכשיר עבור:
(i) מכשירים פיננסיים שלגביהם סיכון האשראי עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה אך הם אינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי;	(i) מכשירים פיננסיים שלגביהם סיכון האשראי עלה באופן משמעותי ממועד ההכרה לראשונה אך שאינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי;
(ii) נכסים פיננסיים שהם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי במועד הדיווח (אך הם אינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי, שנרכשו או שנוצרו);	(ii) נכסים פיננסיים שהם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי במועד הדיווח (אך שאינם נכסים פיננסיים פגומים עקב סיכון אשראי, שנרכשו או שנוצרו);

ה-Taskforce מטעם של הרגולטורים הבריטיים, לרבות, Financial Reporting Council, פרסם¹¹ סדרה ממוספרת של "Recommended disclosures" על בסיס הוראות הגילוי של IFRS7. את שלוש הקטגוריות המוגדרות בסעיפים 35/ח35 הוא מכנה במילה אחת, STAGES:

Extracts from relevant guidance	Recommended disclosures
<p>Disclose, by <i>credit risk rating grades</i>, the gross carrying amount of financial assets and the exposure to credit risk on loan commitments and financial guarantee contracts. This information shall be provided separately for financial instruments:</p> <p>(a) for which the loss allowance is measured at an amount equal to 12-month expected credit losses;</p> <p>(b) for which the loss allowance is measured at an amount equal to lifetime expected credit losses and that are:</p> <p>(i) financial instruments for which credit risk has increased significantly since initial recognition but that are not credit-impaired financial assets;</p> <p>(ii) financial assets that are credit-impaired at the reporting date (but that are not purchased or originated credit-impaired); and</p>	<p>F.1 Quantitative disclosures of credit risk rating by class for each stage as required by IFRS 7.35M in a tabular format that includes corresponding ECLs and gross carrying amounts.</p> <p>D.2 Quantitative disclosure of ECL coverage by class for different stages. As part of the credit risk exposure disclosures required by IFRS7.35M (see F.1), the ECL coverage would be provided at an appropriate level of attribution such as by loan product or other segmentation of the period-end balance sheet position.</p>

נוסח ההמלצות לעיל (F.1 ו-D.2) חושף בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים כי חברות אח"ב לא מעטות הנסחרות בתל אביב אינן מציינות להוראות הגילוי הבסיסיות של סעיפים 35/ח35 בתקן, הנמצאות בליבת מודל הגילוי של IFRS7&9. על פי דרישות גילוי אלה יש לבצע STAGING **לשלוש** קטגוריות **לכלל** החובות שלא נוצרו או נרכשו כשהם פגומים:

- חובות שלא חלה הידרדרות משמעותית בסיכון האשראי שלהם מאז שנוצרו או נרכשו מסווגים לקטגוריית (א): "STAGE 1";
- חובות שחלה הידרדרות משמעותית בסיכון האשראי שלהם מאז שנוצרו או נרכשו אך אין ראייה (ב) (i) לפגימות מסווגים לקטגוריית ב) (ii): "STAGE 2";
- חובות פגומים עקב סיכון אשראי מסווגים לקטגוריית ב) (ii): "STAGE 3".

לעומת הרגולטור הבריטי שעשה שימוש במונח המוכר והנפוץ STAGES לתיאור הקטגוריות המסומנות בסעיפים 35/ח35 ג-כ (א), (ב) (i) ו-(ב) (ii), רשות ניירות ערך ישראלית, בהחלטת האכיפה, עושה שימוש בביטוי "קבוצות מדידה":

<p>גילוי כאמור יינתן בנפרד עבור כל אחת מקבוצות המדידה (הפסדי אשראי צפויים בטווח של 12 חודשים, הפסדי אשראי חזויים לכל אורך חיי המכשיר והפסדי אשראי למכשירים בכשל).</p>	<p> החלטת אכיפה חשבונאית 21-1</p>
---	--

בהקשר סעיפים 35/ח35, הביטוי "קבוצות מדידה" – שאינו קיים ב-IFRS 7 (ואף לא ב-IFRS 9) – הינו ביטוי שגוי במישור המהותי. זאת מכיוון ש-**STAGING אינו מבוצע ביחס לשיטות מדידה**. כמוסבר לעיל, חלוקת החובות בתיק האשראי (אלה שלא נוצרו או נרכשו כשהם פגומים) לשלוש הקטגוריות המסומנות בסעיפים 35/ח35 (א) קטגוריה (ב) (i) וקטגוריה (ב) (ii) הינה, חלוקה לפי שלבי ההידרדרות בסיכון האשראי (ממועד יצירת או רכישת החוב ועד יום המאזן) – ללא קשר לכללי מדידת ההפרשה.

השימוש שעושה הרשות בביטוי "קבוצות מדידה" בהקשר 35/ח35 עלול לתת גושפנקא לפרקטיקה הפסולה הרווחת בקרב מספר לא קטן של חברות אח"ב הנסחרות בתל אביב (ראו מקרה הבוחן של פנינסולה) שלא לתת גילוי ליתרת חובות "שלב 2" בקרב חובות שמועד פרעונם בתוך 12 חודשים מיום המאזן – באמתלא, לכאורה, כי במישור ה"מדידה" גרידא אין זה משנה אם חוב קצר מועד שכזה משוייך לשלב 1 או לשלב 2.

כיום, חברות אשראי חוץ בנקאי בולטות בישראל, כגון אחים נאוי, אשר (בניגוד לפנינסולה וחברות אחרות) נותנות גילוי לפילוח יתרת הברוטו ו/או לפילוח יתרת ההפרשה לפי שלוש הקטגוריות המוגדרות ב-IFRS, מתרגמות את המונח STAGES ל"שלבים", ובדוחותיהן הן עושות שימוש במונחים שלב 1 (או שלב א'), שלב 2 (או שלב ב') וכו' כשהן נותנות את הגילוי הנדרש בסעיף 35 ו/או את הגילוי הנדרש בסעיף 35.

על כן, על הרשות לפרסם מחדש את החלטת האכיפה, תוך החלפת הביטוי "קבוצות מדידה" במונח הבינלאומי המוכר והנפוץ "שלבים", כמשמעותו בפרסומי עמיתתה הלונדונית FRC וכמשמעותו בדוחות הכספיים של חברות למתן אשראי הנתונות לפיקוח ה-FRC (כגון בנק מטרו), וכמשמעותו בדוחות הכספיים של מספר חברות ישראליות, כגון אחים נאוי ובול מסחר.

עם הפנים לעבר פרסום החלטת אכיפה משודרגת, נעיר עוד כי הקטגוריה השלישית ב-IFRS7 (המסומנת "ב) (ii)" (סעיפים 35 ו-35ג)) אינה "מכשירים בכשל" כמצוין בהחלטה, אלא מכשירים "פגומים עקב סיכון אשראי". חוב פגום עקב סיכון אשראי אינו בהכרח חוב בכשל אשראי.

3.2 פגמים בהתייחסות לסעיף 35 (ולסעיף 8ט)

הטקסט הבא בהחלטה מפנה, בהערת שוליים 9, לסעיף 35 ולסעיף 8ט ב-IFRS7:

<p>גילוי ליתרת הלקוחות ברוטו וליתרת ההפרשה להפסדי אשראי, בהתאם לפירוט הנדרש בתקן, לפי רמות דירוג סיכון אשר תואמות את מספר הרמות המשמשות את החברה בדיווחיה הפנימיים לאנשי המפתח הניהוליים לצרכי ניהול סיכון האשראי.⁹</p>
<p>החלטת אכיפה חשבונאית 1-21</p>
<p>⁴ סעיפים 35, 8ט, ו-IG20C לתקן.</p>

שלושה פגמים נפלו בטקסט זה:

- ראשית, ב-IFRS7 אין דרישה לפילוח יתרת ההפרשה להפסדי אשראי לפי רמות דירוג סיכון אשראי (סעיפים 35 ו-8ט עוסקים רק בפילוח יתרת האשראי ברוטו).
- שנית, סעיף 35 דורש כי הגילוי ליתרת האשראי ברוטו לפי "רמות דירוג סיכון אשראי", ככל שהוא ניתן, **יינתן בחתך שלושת ה-STAGES**. הנה למשל גילוי כאמור **בדוחות 2021** של GOEASY הקנדית (עמ' 116):

The following tables provide the gross consumer loans receivable split by the Company's risk ratings and further segregated by Stage 1, Stage 2, and Stage 3. The categorization of borrowers into low, normal and high risk is based on the Company's custom behaviour credit scoring model and/or third-party credit scores. This scoring model has been built and refined using analytical techniques and statistical modelling tools in predicting future losses among certain customer segments than traditional credit scores available from credit reporting agencies. Borrowers categorized as low risk have expected future losses that are lower than the average expected loss rate of the overall loan portfolio. Customers categorized as normal risk have expected future losses that are approximately the same as the average expected loss rate of the overall loan portfolio. Customers categorized as high risk have expected future losses that are higher than the average expected loss rate of the overall loan portfolio. The median TransUnion Risk Score for those borrowers categorized as low, normal and high risk is presented below as reference.

AS AT DECEMBER 31, 2021					
	MEDIAN TRANSUNION RISK SCORE	STAGE 1 (PERFORMING)	STAGE 2 (UNDER-PERFORMING)	STAGE 3 (NON-PERFORMING)	TOTAL
Low Risk	635	1,090,814	1,586	122	1,092,522
Normal Risk	557	610,484	6,122	270	616,876
High Risk	504	167,008	105,102	48,831	320,941
Total	583	1,868,306	112,810	49,223	2,030,339

- שלישית, כאמור בסעיף 8ט ב-IFRS7, הדרישה למתן גילוי ליתרת האשראי ברוטו לפי "רמות דירוג סיכון אשראי" מותנית בכך "שלמטרות ניהול סיכון אשראי... הישות מדווחת לאנשי מפתח בהנהלה" אודות האשראי ברוטו לפי רמות דירוג סיכון אשראי. אם דיווח כנ"ל לאנשי מפתח בהנהלה אינו מתקיים, סעיף 8ט מציע גילוי חליפי "לפי מצב תשלומים בפיגור".

גם הגילוי החליפי, פילוח יתרת הברוטו לפי עומק הפיגור, חייב להינתן בחתך שלושת ה-STAGES. ראו דוגמה לעיל מדוחות מטרו בנק וראו דוגמה להלן מדוחות אמיגו, חברת אשראי חוץ בנקאית הנסחרת בלונדון:

amigo loans.co.uk		30 Sep 21 Unaudited		
	Stage 1 £m	Stage 2 £m	Stage 3 £m	Total £m
Up to date	193.8	16.7	—	210.5
1-30 days	15.2	17.4	—	32.6
31-60 days	—	11.5	—	11.5
> 60 days	—	—	34.6	34.6
	209.0	45.6	34.6	289.2

לפיכך אנו מציעים כי לטקסט בהחלטה, המפנה לסעיפים 35 ו-8בט, יתווספו המילים הבאות הממוקרות
 בצהוב, כדלקמן:

גילוי ליתרת הלקוחות ברוטו וליתרת ההפרשה להפסדי אשראי **בחתך שלושת השלבים**, בהתאם
 לפירוט הנדרש **בסעיפים 35 ו-35ח** בתקן. **לגבי יתרת הלקוחות ברוטו, עבור כל אחד משלושת**
השלבים, גילוי לפי רמות דירוג סיכון אשר תואמות את מספר הרמות המשמשות את החברה בדיווחיה
 הפנימיים לאנשי המפתח הניהוליים לצרכי ניהול סיכון האשראי, **או לחילופין לפי מצב תשלומים**
בפיגור.

לאור דרישת סעיף 35ח לגילוי יתרת ההפרשה לפי קבוצות של מכשירים פיננסיים, ולאור המלצת גילוי מקבילה
 לגבי יתרת הברוטו בסעיף 35ט, ¹²ראוי כי ההחלטה המעודכנת של הרשות, ככל שתפורסם, תכלול גם את
 המלצת גילוי D.2 של הרגולטור הבריטי (המוצגת לעיל), קרי:

גילוי כמותי ליחס כיסוי ההפרשה (יתרת ההפרשה חלקי יתרת הברוטו) בחתך של השלבים (STAGES)
 השונים. כחלק מהגילוי הנדרש בסעיף 35ג אודות חשיפה לסיכון אשראי, יחס כיסוי ההפרשה יסופק
 בפילוח הולם (כאמור בסעיף 6 בתקן) לפי קבוצות של חובות.

דוגמה ליישום ראוי של סעיפים 35ח ו-35ג, המאפשר לקורא הדוחות לחשב את כל יחסי הכיסוי האמורים, ניתן
 למצוא בדוחות בול מסחר:

סה"כ	שלב 3 - חובות פגומים	שלב 2 - סיכון האשראי עלה באופן משמעותי אך אין חובות פגומים (**)	שלב 1 - לא עלה סיכון האשראי או בעל סיכון נמוך	
2022				
בלתי מבוקר				
אלפי ש"ח				
117,431	6,776	6,550	104,105	ערך לקוחות ברוטו, הלוואות על דרך הניכיון מגובות נדליין
161,052	804	2,693	157,555	ערך לקוחות ברוטו, הלוואות ניכיון ממסרים דחויים
278,483	7,580	9,243	261,660	סה"כ ערך לקוחות ברוטו
695	202	35	458	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות על דרך הניכיון מגובות נדליין
1,109	221	274	614	יתרת הפרשה להפסדי אשראי בגין הלוואות ניכיון ממסרים דחויים
1,804	423	309	1,072	יתרת ההפרשה להפסדי אשראי ליום 31 במרץ

4. סיכום

אנו סבורים כי על רשות ניירות ערך לתקן את הליקויים ב"החלטת אכיפה חשבונאית 1-21", שעליהם הצבענו לעיל, ולבצע את כל הפעולות הנדרשות כדי שחברות אשראי חוץ בנקאי הנסחרות בתל אביב, ולא רק מתי מעט, יישמו הלכה למעשה את הוראות הגילוי בסעיפים 35ח, 35ט, 35ג ו-8בט ב-IFRS7, כפי שהן מיושמות בדוחות כספיים של חברות דומות הנסחרות בבריטניה, בקנדה, באוסטרליה ובמדינות אחרות החברות בארגון הבינלאומי של רשויות ניירות ערך, IOSCO.

כמו כן, אנו סבורים כי על רשות ניירות ערך לשקול את הצורך בפרסום הנחיה המגדירה את מינימום הגילוי הכמותי אודות חשיפה לסיכון אשראי שיש לכלול בדוחות רבעוניים של חברות אשראי חוץ בנקאי.

בברכה ובכבוד רב,

ד"ר א. רונן, רו"ח

¹ סעיפים ספציפיים אלה מצוינים בעמוד 4 של ההחלטה.

² ראו סקירה שלנו אודות דוחות פנינסולה עובר לדוח רבעון 3, 2021 - www.10disclosure.net/AHB/peninsula.

³ מדוח שנת 2021 עולה כי פנינסולה שינתה ב-2021 את הקריטריונים על פיהם היא בוחרת את החובות שבגינם תבצע הפרשה

ספציפית. ראו סקירה שלנו על דוח שנת 2021 www.10disclosure.net/AHB/peninsula.

⁴ עמוד 205 (באור 31) בדוח שנת 2020.

⁵ ראו סקירה שלנו אודות דוחות פנינסולה, עובר לרבעון שלישי 2021.

⁶ ראו סקירה שלנו על דוח שנת 2021.

⁷ ראו סקירה שלנו אודות דוחות פנינסולה, עובר לרבעון שלישי 2021.

⁸ סעי' 5.5.9 ב-IFRS 9.

⁹ Recommendations on a comprehensive set of IFRS 9 Expected Credit Loss disclosures (December 2019)

של רשויות ניירות ערך, IOSCO. www.frc.org.uk/medialibraries/FRC/FRC-Podcasts-Video/DECL-updated-guidance.pdf. ה-FRC חברה בארגון הבינלאומי של

רשויות ניירות ערך, IOSCO.

¹⁰

¹¹ <https://www.frc.org.uk/medialibraries/FRC/FRC-Podcasts-Video/DECL-updated-guidance.pdf>

¹² המשפט הבא בהחלטה מתייחס להוראות סעיף 35ט: "כמו כן, נדרשת החברה ל... מתן הסבר כמותי ואיכותי על האופן שבו שינויים

משמעותיים בערך בספרים של הנכסים הפיננסיים תרמו לשינויים בהפרשה להפסד". סעיף 35ט דורש כי המידע האמור אודות התנועה

בחשבון הברוטו יינתן בחתכים המבוקשים בסעיף 35ט (שלבים וקבוצות).